

Jó szándék a traktoron

A traktor nem arra való, hogy íróasztalnak használja az ember, de arra is jó. Ráteszem a noteszt a térdebre, és szántás közben úgy írhatok, mint most az asztal mellett. Nem ugrál a betű, nem csúsznak a sorok, olyan egyenesen állnak egymás mellé, mint Barna Imre barázdái.

Mondom, nem erre való a traktor, de ezzel mondtam olyat róla, amivel elődei és kisöccsei nem dicsekedhettek. Miskolci István — akit Kapitánynak ismer a környék — ötvenhat éves korára többet panaszkodik, mint dicsekszik. Fél életét gépek nyergében töltötte, zötykölte, rázta mindegyik, ez az új pedig olyan simán megy, mint ludjak a vizen.

BÁRSONY-PÁRNA

Rászán-ta magát a rőszkei Kossuth Termelőszövetkezet, hogy megveszi a K-700-as Jó! meg kellett gondolnia, mert drágán mérik. Súlyja 120 mázsa, ára majdnem másfél millió. Négy láncfalpast kaptak volna ennyi pénzért, mégis ezt választották. Hozzá gondolták, hogy ez a gép akkor drága, ha megáll. Az arát úgy szabták, hogy dolgozzon éjjel is, meg nappal is.

Ha ennyi pénz kiadnak, jól megnézik, kinek a kezébe adják az új masinát. Régi törvény, egy traktor se addig tart, ameddig a papirosa mondja róla. Aki a kormányt tekeri, aki az első rossz szusszanását is meghallja, akár duplájára is nyújthatja életét. Aki csak ráül, és had menjen, hohéra, és nem gazdaja.

Látogatták, ki legyen, végre a Kapitány összeállította a névsort: Barna Imre, Kószó János, és a hozzájuk képest gyerekszámba menő Perlaki István. Van akkora tekintélye Miskolci Istvánnak, hogy senki se kontrázta.

— Miért hallgatnak rám? Mindig megmondom a magamét.

Más mondja: — Nem csak a maga érdekében törekszik. Barna Imre helyell kínál fűtőt a fülkében, párnázott ülésen, és jobban dicséri a mammutgépet, mint lóvásáron a pejkót szokták. Pécint egyet a kormányon, mintha megcsiklandozták volna a 120 mázsa jószágot, és mozdul, mint a kezés bárány.

Úgy ül a széken, mint otthon a tévé előtt. Cipő nélkül — lába alatt bársonypárna.

— Pávától nincs?

— Legyezőnek? Honnan parañsolja? Alulról, vagy fölülről?

Nyomja a két gombot, indúlnak a ventilátorok. Ha akar, fűt, ha akar, hűt.

— Minek a párna?

— Ekkora munkáért jár a kényelem.

— Hol ebben a nagy munka? Egy óra egy fordulónál, akár alhat is közben.

— Nem szoktunk hozzá, ha ez a kevéssé éppen hiány-

Olyan nehéz a gép, ha az egyik kerék a barázdában menne, tönkremenne. A barázdát szélén pedig igen nehéz tizenkét órát vezetni.

ELSZALAD A BARÁZDA

A váltótársá akár a fia is lehetne. Termetre éppen akkor, mint a traktor kereke. Volt bátorsága a Kapitánynak, ha őt ajánlotta.

— Rábíztam nyugodt lélekkel. Jobbat keresni se lehetne. Tudja, ami gépet a kezébe kapott, az a kenyérkeresője. Arra vigyázni kell.

Más vélemény: — Pedáns ember, finom ember, a szűnyogot se viseli el a gépén. Ha bemegy, mossa, zsirozza, a többiek azt mondják, hiába van vasból, elkopik a sok törülgetéstől.

— O maga: — Utálnék abba a gépbe beülni, amelyek piszkosak. A napnak egyik felét benne élem, legyen legalább tisztá. Ha maga nem tud mosakodni, én megmosdatom.

— Új gép, nagy gép, nem fél tőle?

— A másikon már keztem érezni a gyomromat, attól félttem. Ez sima járásu, zaj sincs benne, nekem való.

— Úgy hallom, a párnát maga hozta.

— Oda illik. Azért is jó, mert hosszú az éjszaka. Még látom a barázdát, egyszerű csak elszalad előlem. Mire visszahozom a szemem elé, benne vagyok. Muszáj egy órát szundítani ilyenkor, különben nem megy.

A kávéfőző meg egy hűtőszekrény hiányzik már csak a fülkéből, mondom én, nem is nagyon tréfából, de rádúlnak a traktorosok: — meg egy jó pálinkafőző.

— Meginnák?

— Fenét. Lefekvés előtt legföljebb, akkor is egy kortyot csak. Amikor táncol velünk a világ.

NEM FIX A FIX

Az idős mester meg a fiatal mester példás együttműködését legjobb lenne filmre fűteni. A váltás eltart legalább egy óráig, zsiroznak, olajoznak, mindent átérznek. Mint-ha parádéba állna ki a traktor.

— A mi pénzünk is benne van a másfél millióban, ki vigyázzon rá, ha nem mi?

— És a traktorosra ki vigyáz? A napi tizenkét óra, egy araszra a barázdától, igen sok.

Kószó János azért ment a többivel gépet tanulni, hogy harman legyenek. Háromszor nyolc óra jobb időbeosztás lenne. Ha az ember tovább tart, hosszabb életű lesz a traktor is.

Nem írnám le a további panaszokat, ha nem ilyen három emberrel találkoztam volna. De ha ők a szűnyogot se viselik el a gépén, ha a fülük eberén vigyázza a legapróbb szusszanást is, akkor nekünk is legyen fülünk az ő sóhajtasukra.

— Arról is szó volt, hogy ezen a traktoron fix fizetés-

lesz. Maholnap két hónapja hajtjuk már, és még mindig nem tudják eldönteni, mi jár érte. Nálunk az a divat, hogy előbb dolgozzatok, és majd utána alkuszunk.

Álljunk oda a vezetőkhöz, kérdezzük meg, miért nem fix a fix?

— Azért, mert az nem ösztönöz. Aki éjjel is dolgozik, azt akarjuk, többet keressen.

— Mennyi lesz?

— Még nem tudjuk.

Szép biztatás, hogy többet akarnak adni, de a traktorosok csak legyintenek. — Nem ma vagyunk itt először. Ígért meg, ne add meg, ez a szokás nálunk. Ha én fölcsán-tom Rőszke mezejének egyik felét, asztal mellett nem lehetne kiszámítani addig, mennyi jár érte?

Mit kerülgessem, fáj ez a beszéd. Első nagy gépe ez a szövetkezetnek, de be kell látnia, az új gép új gondolkodást és új gondoskodást kíván. Ha a traktoros úgy megy ki éjnek évadján szántani, hogy belül indulat rágalja.

Nem folytatom, drága a gép. Vezetők és traktorosok, üljetek le fél órára papírral, ceruzával. Másfél millió nélkül is ezt mondanám, mert fizetésesről van szó. Nem lehet olyan vita, amit jó szándékkal tisztázni ne lehetne. Tüske nélkül jobban megy a szántás: igaz, a nagy traktor a rozsdás szegyet se veszi föl, de aki benne van, a szóra is érzékeny.

Horváth Dezső

Ha nincs elég kisiparos — jön a kontár

Mórahalmon is hűteni kell a tejet

Az utóbbi években — a városiasodás folyamatával összefüggésben — nőtt a községekben is az ipari javító és a kereskedelmi szolgáltatások bővítésének igénye. A szolgáltatásokat fejlesztő újabb igényt teremtett: a lakosság érdekében az egészségügyi, a rendszerezés ellenőrzését. E feladatot Mórahalmon is a községi tanács vállalta magára, s — mint a végrehajtó bizottság legutóbbi ülésén is — rendszeresen visszatérnek a szolgáltatások színvonalának elemzésére, a tennivalók számba vételére. Az idén sürítették az ellenőrzéseket, megújították a társadalmiellenőrzőhálozatot.

Az ipari-javító szolgáltatással is foglalkozó szakszervezetek, ipari szövetkezetek és kisiparosok munkakörülményei általában rendezettek, árdragításával, harácsolással, a megrendelő megkérőítésével az ellenőrök az idén nem találkoztak. Jövedelemadó kivételével és szabálysértési eljárásal fekézték meg a négy esetben bizonyíthatóan kontrázkodókat. A hiányzó vagy csak részlegesen ellátott szakmákban — ilyen Mórahalmon az ács, tetőfedő, gépöntő- és szerelő, üvegcsiszoló, vegytisztító iparág, illetve a kőműves, szobafestő, vízvezeték- és villany-

A VÉNASSZONYYOK NYARA

Éghajlatunk jellemző sajátossága az, hogy szeptemberben, október elején az időjárás tartósan derülre és szárazra fordul, s az időjárási helyzet olyan, hogy ugyanakkor dél— délkelet felől meleg légtömegek áramlanak fölénk. Ez akkor szokott bekövetkezni, ha Kelet-Európa fölött húzamosabb ideig magasnyomású légköri képződmény, úgynevezett anticiklon tartózkodik, amelynek felhősírtató hatása eléri a Kárpát-medencét, s az anticiklon nyugati peremén a Balkán és a Földközi-tenger térségéből származó meleg levegő áramlik hozzánk. A napsugárzás szeptemberben még elég erős ahhoz, hogy a helyi felmelegedés is kellő mértékben érvényesüljön, és rövidebb-hosszabb időre visszavarázsolja a nyarat.

Az említett időjárási helyzet kialakulása nagymértékben összefügg azzal, hogy a később felmelegedő óceán és a már lehűlésnek induló szárazföld között a tavaszi-nyári nagy hőmérsékleti különbség csökken, ami az északnyugati szelek gyakori

viságának visszaesésével és a kontinens fölötti anticiklonos légköri képződmények tartósságával jár. Ezt a főként esős hűvösebb nyarak után feltűnően érzékelt őszi tartós szép időt a néprajv nálunk vénasszonyok nyarának nevezi, s Európa több országában más-más névvel számon tartja. Az észak-amerikai kontinensen is ismert jelenség, ott „indian summer”-nek, indiai nyárnak hívják.

Az idei csapadékos és hűvösebb nyár után kellemes volt az az időjárási fordulat, amely szeptember 14-én következett be. Ekkor állott be az a tipikus légköri helyzet (egy Ukrajna fölött állandó sult anticiklon), amelynek következtében immár tizedik napja derült napfényes időjárás uralkodik nálunk, s délkelet felől igen nyhe légtömegek áramlanak hozzánk. Ez az igazi vénasszonyok nyara idén valódi nyári hőmérsékleteket produkált. A felmelegedés csúcserkéi 15-e után nap mint nap 25—28 fok között alakultak országunkban, sőt 16

—18-a között Alföldünk túlnyomó részén 30—31 fokos hőmérsékletet is mértek. Városunkban 16-án 30 fokkal telt a szeptemberi meleg, ami alig 2 fokkal maradt csak el az idei nyári maximális hőmérséklettől. Ez a tartós szeptemberi nyár sok tekintetben kellemesebb a nyári hónapok melegeinél, mert nem zavarja meg délutáni zápor, zivatar, s a már hűvösebb éjszakák kellemes felüdülést hoznak a nappali kánikula után.

Erdekességként megemlíthető, hogy Szegeden előfordult már az idei szeptemberi hőmérsékleteknél jóval magasabb értékek is. Az abszolút rekordot az 1946. szeptember 9-én megfigyelt 38,2 fok tartja, de még szeptember második felében is gyakran találunk 32—34 fok közötti maximumokat. Így például 1932-ben 30-án 34,0 1947-ben 17-én és 18-án 34,2, 1918-ban 24-én 33,3, 1927-ben 24-én pedig 32,5 fokat mértek városunkban.

Dr. Pécze György egyetemi tanár

Emberközleblől

A portréfilmek különböző fokozatain: a beszélgetésnek, a vallomásokon keresztül a televízió megtalálta a szórakoztató, izgalmas kalanddal felérő ismeretterjesztés titkát. A zenét, a képzőművészetet, a költészetet, a tudományt, a politikát hozza emberközleblől, s teszi érthetővé, ismerőssé a különösebb szakértelemmel nem rendelkező nézők számára is. S miben rejlik a titok? A művészeket és a politikusokat saját környezetükben, megszokott tárgyaik között kérdezzük, „vallatják” életükről, szenvedélyükről és kétségeikről, egyszerű mindarról, ami alkotásukban, munkájukban közvetve tükröződik.

A művészet és a munkásságuk kiemelkedő képességéről kiváló — számos

mozzanatot, összefüggést átfogó — monográfiák készülnek. Úgy is mondhatnánk, majdnem teljesen hűségese képet nyújtanak. Valami azonban szükségszerűen hiányzik belőlük: a művész, a politikus arca, szeme, szőléra, nyíll szája, gesztusai — egyszóval a személyes jelenléte. Egy-egy megrebőntő tekinet, elmosolyodó arc, és ráncokba húzódó homlok — ahogy a televízió műsorainban tapasztalhatjuk — minden kommentár nélkül is sokat mond, a kortársak vizsgálatai még teljesebbé, hitelesebbé teszik a képet. Nem véletlenül vált oly népszerűvé az *Ötszemközt* s más portrésorozat. Az avatott beszélgető partnerekkel folytatott — előre megtervezett, de pillanatnyi ötleteket

is segítségül hívó — társalgásokból minden monográfiánál és tanulmányánál hűségesebben bontakozott ki többek között *Déry Tibor*, *Nagy László*, *Zelk Zoltán*, *Döme Pirooska*, s legutóbb, a heten *Ortutay Gyula* és *Szántó Pirooska* személyisége, munkássága. A szórakoztató, érdekes ismeretterjesztés talán legsikeresebb változata a *Bartók Béla*t bemutató öt-részes filmsorozat. Első darabját szerdán este láthatjuk a Budapesti Művészeti Hetek programjában. (Ugyanez a sorozat pénteken este dicséretes módon műsorára tűzte a határainkon túli magyar nyelvű színirodalom egyik legjelentősebb képviselőjének, *Paskándi Géza*nak nyomtatásban már korábban közzétett *Tornytól választok* című drámáját.)

Ötletes, asszociációra készítő a *Bartók-sorozat* címe is: *Mikrokozmosz*. *Bartók* zongoradarabjaira s a zenészere közvetlen környezetére: családi és baráti kapcsolataira, műveinek születési körülményeire utal. Ifj. *Bartók Béla* nemcsak szavaival, a korán világhírűvé vált komponistához való megdöbbentő hasonlóságával is érdeklődést kelt. A képernyő előtt ülő izgatottan „vallatják” az arcot: hűséges kiegészítője a fényképekéről, festményekéről, szobrokról s a művekből ismert *Bartók*-portrénak.

*Bartók*ról (sajnos) életében nem készült tévéfilm. De *Juhász Ferenc*, *Nagy László*, *Dienes Valéria* s a többiek arca, hangja, pillanatnyi lelkiállapota, gesztusa és a kamerák előtt elmondott gondolataik megmaradnak az utókor számára is. A tanulmányok, a kortársi visszaemlékezések, műveik, munkájuk maradandó nyomainak mellett, ezek a filmek sugják majd meg az elkövetkezendő új korosztálynak a titkot: milyenek voltak a 20. századi Magyarország e mozgalmas, feladatokban bővelkedő történelmi szakaszának alkotói emberei.

B. E. S.

L. Zs.